

Υπόθεση T-325/01

DaimlerChrysler AG

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

«Ανταγωνισμός — Άρθρο 81 ΕΚ — Συμφωνίες — Σύμβαση αντιπροσωπείας — Διανομή αυτοκινήτων οχημάτων — Οικονομική ενότητα — Μέτρα σκοπούντα στην παρεμπόδιση του παράλληλου εμπορίου αυτοκινήτων οχημάτων — Καθορισμός των τιμών — Κανονισμός (ΕΚ) 1475/95 — Πρόστιμο»

Απόφαση του Πρωτοδικείου (πέμπτο τμήμα) της 15ης Σεπτεμβρίου 2005 . . II - 3326

Περίληψη της απόφασεως

- 1. Ανταγωνισμός — Συμπράξεις — Συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων — Έννοια — Τρόποι συμπεριφοράς σε διμερές ή πολυμερές επίπεδο — Εμπίπτουν — Μονομερής συμπεριφορά — Δεν εμπίπτει
(Άρθρο 81 § 1 ΕΚ)*
- 2. Ανταγωνισμός — Κοινοτικοί κανόνες — Επιχείρηση — Έννοια — Οικονομική ενότητα — Διακριτά νομικά πρόσωπα συνδεδεμένα με σύμβαση αντιπροσωπείας — Προϋποθέσεις υπό τις οποίες συντρέχει η οικονομική ενότητα
(Άρθρο 81 § 1 ΕΚ)*

3. Ανταγωνισμός — Συμπράξεις — Απαγόρευση — Εξαιρέση ανά κατηγορίες — Κανονισμός 1475/95 — Έννοια της «μεταπωλήσεως»
(Κανονισμός 1475/95 της Επιτροπής, άρθρο 10 § 12)
4. Ανταγωνισμός — Διοικητική διαδικασία — Ανακοίνωση των αιτιάσεων — Αναγκαίο περιεχόμενο — Σεβασμός των δικαιωμάτων άμυνας
(Κανονισμός 17 του Συμβουλίου, άρθρο 19 § 1· κανονισμός 99/63 της Επιτροπής, άρθρα 2 και 4)
5. Ανταγωνισμός — Συμπράξεις — Εναρμονισμένη πρακτική — Έννοια — Συντονισμός και συνεργασία που δεν συμβιβάζονται με την υποχρέωση κάθε επιχειρήσεως να προσδιορίζει αυτοτελώς τη συμπεριφορά της επί της αγοράς
(Άρθρο 81 § 1 ΕΚ)
6. Ανταγωνισμός — Συμπράξεις — Συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων — Απόδειξη της παραβάσεως εις βάρος της Επιτροπής — Προσκομισθείσα απόδειξη περί συμμετοχής σε συσκέψεις με αντικείμενο στρεφόμενο κατά του ανταγωνισμού — Απόδειξη περί αποστασιοποιήσεως από τις ληφθείσες και βαρύνουσες την επιχείρηση αποφάσεις
(Άρθρο 81 § 1 ΕΚ)
7. Ανταγωνισμός — Συμπράξεις — Αποφάσεις περί ενώσεων εταιριών — Μη υποχρεωτική απόφαση περί ενώσεως εφαρμοσθείσα από τα μέλη της — Εμπίπτει
(Άρθρο 81 § 1 ΕΚ)
8. Ανταγωνισμός — Συμπράξεις — Επηρεασμός του εμπορίου μεταξύ κρατών μελών — Συμφωνία παράγουσα τα αποτελέσματά της επί του συνόλου του εδάφους κράτους μέλους — Άμεσος επηρεασμός
(Άρθρο 81 § 1 ΕΚ)
9. Ανταγωνισμός — Κοινοτικοί κανόνες — Παράβαση διαπραχθείσα από θυγατρική εταιρία — Καταλογισμός στη μητρική εταιρία — Προϋποθέσεις — Έλλειψη επιπτώσεως εκ της υπάρξεως διακριτής νομικής προσωπικότητας της θυγατρικής εταιρίας — Επίπτωση εκ της κατοχής του συνόλου του κεφαλαίου της θυγατρικής εταιρίας — Υποχρέωση της μητρικής εταιρίας να ανατρέψει το τεκμήριο περί της πραγματικής ασκήσεως διευθυντικής εξουσίας επί της θυγατρικής εταιρίας
(Άρθρο 81 § 1 ΕΚ)

1. Η απαγόρευση του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ αφορά αποκλειστικά συντονισμένους διμερώς ή πολυμερώς τρόπους συμπεριφοράς, υπό μορφή συμφωνιών μεταξύ επιχειρήσεων, αποφάσεων ενώσεων επιχειρήσεων ή εναρ-

μονισμένων πρακτικών. Ως εκ τούτου, η κατά την ανωτέρω διάταξη έννοια της συμφωνίας, όπως ερμηνεύεται νομολογιακώς, θεμελιώνεται στην ύπαρξη συμπτώσεως των βουλήσεων μεταξύ τουλάχιστον δύο μερών. Έπεται ότι, οσάκις

μια απόφαση επιχειρήσεως συνιστά μονομερή συμπεριφορά της, η εν λόγω απόφαση εκφεύγει της απαγορεύσεως του άρθρου αυτού.

(βλ. σκέψεις 83-84)

2. Για τους σκοπούς της εφαρμογής των κανόνων περί ανταγωνισμού, ο τυπικός διαχωρισμός μεταξύ δύο εταιριών, απόρροια της διακεκριμένης νομικής προσωπικότητάς τους, δεν είναι αποφασιστικής σημασίας στοιχείο, ενώ εκείνο που προέχει είναι το ενιαίο ή μη της συμπεριφοράς τους στην αγορά. Επομένως, μπορεί να καθίσταται αναγκαίος ο προσδιορισμός του αν δύο εταιρίες με διακεκριμένες νομικές προσωπικότητες αποτελούν ή ανήκουν σε μία και την αυτή επιχείρηση ή οικονομική ενότητα συμπεριφερόμενη κατά τρόπο ενιαίο στην αγορά.

Παρόμοια κατάσταση δεν περιορίζεται σε περιπτώσεις όπου οι εταιρίες διατηρούν σχέσεις μητρικής προς θυγατρική, αλλά περιλαμβάνει επίσης, υπό ορισμένες περιστάσεις, τις σχέσεις μεταξύ μιας εταιρίας και του εμπορικού αντιπροσώπου της ή μεταξύ ενός εντολέα και του εντολοδόχου του. Πράγματι, όσον αφορά την εφαρμογή του άρθρου 81 ΕΚ, το ζήτημα αν ο εντολέας και ο μεσάζων ή ο «εμπορικός αντιπρόσωπος»

του αποτελούν οικονομική ενότητα, οπότε ο δεύτερος είναι ως βοηθητικό όργανο ενταγμένος στην επιχείρηση του πρώτου, είναι σημαντικό για τους σκοπούς του καθορισμού αν συγκεκριμένη συμπεριφορά εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του οικείου άρθρου. Έτσι, όταν ένας μεσάζων ασκεί δραστηριότητα υπέρ του εντολέα του, μπορεί καταρχήν να θεωρηθεί ως βοηθητικό όργανο ενσωματωμένο στην επιχείρησή του, υποχρεωμένο δε να ακολουθεί τις οδηγίες του εντολέα, αποτελώντας έτσι με την επιχείρηση αυτή μια οικονομική μονάδα, όπως και ο εμπορικός υπάλληλος.

Τούτο δεν συμβαίνει αν οι συναπτόμενες μεταξύ του εντολέα και των αντιπροσώπων του συμβάσεις αναθέτουν ή αφήνουν στους τελευταίους καθήκοντα προσομοιάζοντα οικονομικώς με εκείνα του ανεξάρτητου εμπόρου ως εκ του ότι προβλέπουν την εκ μέρους των εν λόγω αντιπροσώπων ανάληψη οικονομικών κινδύνων συνδεδεμένων με την πώληση ή με την εκτέλεση των συμβάσεων που συνάπτονται με τρίτους. Έτσι, κρίθηκε ότι οι αντιπρόσωποι παύουν να έχουν την ιδιότητα του ανεξάρτητου επιχειρηματία μόνον όταν δεν φέρουν κανένα από τους κινδύνους που απορρέουν από τις συμβάσεις τις οποίες διαπραγματεύονται για τον εντολέα και ενεργούν ως βοηθητικά όργανα ενσωματωμένα στην επιχείρηση του τελευταίου. Ως εκ τούτου, όταν ένας αντιπρόσωπος, μολονότι έχει διακεκριμένη νομική προσωπικότητα, δεν προσδιορίζει αυτοτελώς τη

συμπεριφορά του στην αγορά, αλλά εφαρμόζει τις οδηγίες που του δίδει ο εντολέας του, δεν τυγχάνουν εφαρμογής στις σχέσεις μεταξύ του αντιπροσώπου και του εντολέα του, με τον οποίο αποτελεί οικονομική ενότητα, οι εξαγγελόμενες στο άρθρο 81, παράγραφος 1, ΕΚ απαγορεύσεις.

διευκόλυνση της κτήσεως, εκτός του δικτύου αποκλειστικής διανομής, της κυριότητας οχήματος που εξακολουθεί να βρίσκεται σε καινούργια κατάσταση.

(βλ. σκέψη 153)

(βλ. σκέψεις 85-88)

3. Όπως προκύπτει από τον ορισμό της εννοίας «μεταπώληση», η οποία περιλαμβάνεται στο άρθρο 10, παράγραφος 12, του κανονισμού 1475/95 σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου [81], παράγραφος 3, [ΕΚ] σε ορισμένες κατηγορίες συμφωνιών διανομής, πωλήσεως και εξυπηρετήσεως μετά την πώληση αυτοκινήτων οχημάτων, η δυνατότητα ενός προμηθευτή να απαγορεύει στους διανομείς να παραδίδουν σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα εξομοιούμενα προς «μεταπωλητές» περιορίζεται στην περίπτωση κατά την οποία οι τελευταίοι εκποιούν καινούργια αυτοκίνητα οχήματα. Η εξομοίωση αυτή της συμβάσεως χρηματοδοτικής μισθώσεως προς τη μεταπώληση σκοπεύει στο να παράσχει στον προμηθευτή τη δυνατότητα να διασφαλίσει την ακεραιότητα του δικτύου διανομής αποφεύγοντας την προσφυγή σε σύμβαση χρηματοδοτικής πιστώσεως προβλέπουσα μεταβίβαση κυριότητας ή δυνατότητα αγοράς πριν από τη λήξη της συμβάσεως προς

4. Η Επιτροπή οφείλει να ανακοινώσει τις αιτιάσεις της κατά των ενδιαφερομένων επιχειρήσεων και ενώσεων, ενώ με τις αποφάσεις της μπορεί να λάβει υπόψη της μόνο τις αιτιάσεις επί των οποίων αυτές είχαν τη δυνατότητα να γνωστοποιήσουν λυσιτελώς την άποψή τους σε σχέση με το υποστατό και τη λυσιτέλεια των πραγματικών περιστατικών, αιτιάσεων και περιστάσεων που επικαλείται η Επιτροπή.

Με την ανακοίνωση των αιτιάσεων πρέπει να εκτίθενται κατά τρόπο αρκούντως σαφή, έστω και συνοπτικό, τυχόν αιτιάσεις ώστε οι ενδιαφερόμενοι να είναι σε θέση να αντιληφθούν για ποιες ενέργειες τους επέκρινε η Επιτροπή. Υπ' αυτήν και μόνο την προϋπόθεση μπορεί να γίνει δεκτό ότι η ανακοίνωση των αιτιάσεων μπορεί να επιτελέσει τη λειτουργία την οποία της αναθέτουν οι κοινοτικοί κανονισμοί και η οποία συνίσταται στην παροχή στις επιχειρήσεις όλων των αναγκαίων στοιχείων ώστε να μπορέσουν να αμυνθούν προσηκόντως πριν η Επιτροπή εκδώσει οριστική απόφαση. Τηρείται η ανωτέρω επιταγή

οσάκις με την απόφαση δεν προσάπτονται στους ενδιαφερομένους παραβάσεις διαφορετικές από εκείνες που παρατίθενται στην ανακοίνωση των αιτιάσεων και η απόφαση αναφέρεται μόνο στα πραγματικά εκείνα περιστατικά επί των οποίων οι ενδιαφερόμενοι είχαν την ευκαιρία να παράσχουν εξηγήσεις.

Οσάκις η ανακοίνωση των αιτιάσεων παρέχει σαφή ένδειξη της φύσεως της παραβάσεως του δικαίου περί ανταγωνισμού που προσάπτεται στην οικεία επιχείρηση και παραθέτει τα επικαλούμενα συναφώς ουσιώδη πραγματικά περιστατικά, η τελευταία είναι σε θέση να απαντήσει επί της κατηγορίας και να υπερασμυνθεί των δικαιωμάτων της. Ύστερη παρουσίαση των αιτιάσεων με την εκδιδόμενη από την Επιτροπή απόφαση, η οποία χαρακτηρίζει οικονομική συμφωνία ως «κάθετη» ή ως «οριζόντια», δεν συνιστά ουσιαστική τροποποίηση των αιτιάσεων, όπως αυτά απαντούν στην ανακοίνωση των αιτιάσεων.

(βλ. σκέψεις 188-189, 192)

ΕΚ, αρκεί οι εμπλεκόμενες επιχειρήσεις να έχουν εκφράσει την κοινή βούλησή τους να συμπεριφερθούν στην αγορά κατά συγκεκριμένο τρόπο.

Τα κριτήρια περί συντονισμού και συνεργασίας που γίνονται δεκτά από τη νομολογία, μακράν του να απαιτούν την επεξεργασία ενός πραγματικού «σχεδίου», πρέπει να νοηθούν υπό το φως της αντιλήψεως που διέπει τις διατάξεις περί ανταγωνισμού της Συνθήκης ότι κάθε επιχειρηματίας πρέπει να καθορίζει αυτοτελώς την πολιτική που προτίθεται να ακολουθήσει στην κοινή αγορά. Ναι μεν η σχετική απαίτηση περί αυτοτελείας δεν αποκλείει το δικαίωμα των επιχειρηματιών να προσαρμόζονται ευφυώς στη διαπιστωθείσα ή αναμενόμενη συμπεριφορά των ανταγωνιστών τους, εμποδίζει όμως αυστηρώς κάθε άμεση ή έμμεση επαφή μεταξύ των επιχειρηματιών σκοπούσα ή έχουσα ως αποτέλεσμα είτε τον επηρεασμό της συμπεριφοράς εντός της αγοράς ενός υπαρκτού ή δυνάμει ανταγωνιστή, είτε την αποκάλυψη σε ένα τέτοιο ανταγωνιστή της συμπεριφοράς που έχει αποφασίσει ή σχεδιάζει να ακολουθήσει ένας επιχειρηματίας στην αγορά.

5. Για να υφίσταται συμφωνία κατά την έννοια του άρθρου 81, παράγραφος 1,

(βλ. σκέψεις 199-200)

6. Σε περίπτωση διαφωνίας επί του αν όντως συντρέχει παράβαση των κανόνων του ανταγωνισμού, εναπόκειται στην Επιτροπή να αποδείξει τις παραβάσεις που η ίδια διαπιστώνει και να προσκομίσει τα αποδεικτικά στοιχεία που είναι ικανά να καταδείξουν επαρκώς κατά νόμο την ύπαρξη των συστατικών της παραβάσεως πραγματικών περιστατικών.

την έννοια του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ, χωρίς να έχει κατ' ανάγκη δεσμευτικό χαρακτήρα για τα ενδιαφερόμενα μέλη, τουλάχιστον στον βαθμό που τα μέλη τα οποία αφορά η εν λόγω απόφαση συμμορφώνονται προς αυτή.

(βλ. σκέψη 210)

Εντούτοις, αφ' ης στιγμής αποδείχθηκε ότι μια επιχείρηση συμμετέσχε σε συσκέψεις μεταξύ επιχειρήσεων που έχουν χαρακτήρα στρεφόμενο προδήλως κατά του ανταγωνισμού, εναπόκειται στη συγκεκριμένη επιχείρηση να προβάλλει στοιχεία ικανά να αποδείξουν ότι η συμμετοχή της στις εν λόγω συσκέψεις στερούνταν παντελώς πνεύματος στρεφόμενου κατά του ανταγωνισμού, καταδεικνύοντας ότι διευκρίνισε στους ανταγωνιστές της ότι συμμετέσχε σ' αυτές υπό διαφορετική από τη δική τους οπτική γωνία. Ελλείψει παρόμοιας αποδείξεως ότι αποστασιοποιήθηκε, το γεγονός ότι η εν λόγω επιχείρηση δεν συμμορφώνεται προς τα αποτελέσματα των ανωτέρω συσκέψεων δεν είναι ικανό να μειώσει την ευθύνη της στο ακέρατο λόγω της συμμετοχής της στη συμφωνία.

8. Οσάκις μία συμφωνία καταλαμβάνει το σύνολο της επικρατείας κράτους μέλους, έχει εκ φύσεως ως αποτέλεσμα την εδραίωση των στεγανοποιήσεων εθνικού χαρακτήρα, παρεμποδίζοντας με τον τρόπο αυτό την επιδιωκόμενη από τη Συνθήκη οικονομική αλληλοδιείσδυση.

(βλ. σκέψη 212)

(βλ. σκέψεις 201-202)

7. Μία πράξη μπορεί να χαρακτηριστεί ως απόφαση ενώσεως επιχειρήσεων κατά

9. Το γεγονός ότι η θυγατρική έχει διακριτή νομική προσωπικότητα δεν αρκεί να απομακρύνει το ενδεχόμενο η συμπεριφορά της να καταλογίζεται στη μητρική εταιρία, ιδίως οσάκις η θυγατρική δεν προσδιορίζει αυτοτελώς τη συμπεριφορά της επί της αγοράς, αλλ' εφαρμόζει κατ' ουσίαν τις οδηγίες που λαμβάνει από τη μητρική εταιρία.

Συναφώς, αν η κατοχή κατά 100 % του κεφαλαίου της θυγατρικής δεν αρκεί αφεαυτής να καταδείξει ότι η μητρική εταιρία ασκεί κατά τρόπο αποτελεσματικό διευθυντική εξουσία από την οποία εξαρτάται ο καταλογισμός της συμπεριφοράς της μίας επί της άλλης τότε η Επιτροπή μπορεί να θεμελιώσει την απόφασή της καταλογίζοντας στη μητρική εταιρία τη συμπεριφορά της θυγατρικής της εκ του γεγονότος ότι η μητρική εταιρία δεν αμφισβητεί ότι ήταν σε θέση να επηρεάσει σημαντικά την εμπορική πολιτική της θυγατρικής της και δεν προσκομίζει αποδεικτικά στοιχεία προκειμένου να στηρίξει τους ισχυρισμούς της περί της αυτοτελείας της δεύτερης. Πράγματι, ενώπιον της κατοχής του συνόλου του κεφαλαίου

της θυγατρικής, η Επιτροπή μπορεί να υποθέσει θεμιτώς ότι η μητρική εταιρία ασκεί όντως αποφασιστική επιρροή στη συμπεριφορά της θυγατρικής της, ειδικότερα αν η μητρική εταιρία εμφανίστηκε κατά τη διοικητική διαδικασία ως ο μόνος συνομιλητής για τις εταιρίες του ομίλου.

Υπό τις περιστάσεις αυτές, εναπόκειται στη μητρική εταιρία να ανατρέψει με επαρκή αποδεικτικά στοιχεία το συγκεκριμένο τεκμήριο.

(βλ. σκέψεις 218-220)